

Nyhedsbrev

Retspolitisk Forening - November 2016

I dette nyhedsbrev skriver **Bjørn Elmquist om Jørgen V. Jepsen**, medstifter af Retspolitisk Forening, som døde i oktober – og om **regeringens lovprogram**.

Leif Herman beretter om **det seneste om offentlighedsloven**.

Tre nye medlemmer af RPF skriver om deres **motivation for at melde sig ind**.

Regeringens lovprogram: stramninger, kun få lyspunkter

af Bjørn Elmquist, formand for Retspolitisk Forening

Jeg kan ikke "sætte pennen til papiret" i dette nyhedsbrev uden at omtale det store tab, Retspolitisk Forening har lidt, og den dybe personlige sorg, jeg føler, ved Jørgen Jepsens bortgang i oktober. Som det fremgår af de mindeord og nekrologer, som er skrevet om ham, og som kan genfindes på vores hjemmeside, har han om nogen sat præg på foreningen og lagt de spor, vi stadig følger.

Helt i Jørgens ånd vil jeg her knytte nogle kommentarer til det lovprogram på retsområdet, som blev fremlagt ved Folketingets åbning. Der lanceres mange forskellige initiativer, men det overordnede indtryk er stramninger.

Ganske vist annonceres det, at der bliver fremsat et lovforslag, som skal sikre, at omsorgssvigtede og misbrugte børns mulige erstatningskrav mod offentlige myndigheder ikke afvises på grund af forældelse og således kan prøves ved domstolene. Forslaget har direkte - men ikke kun - relation til sagen om de tidligere anbragte på drengehjemmet Godhavn og rejser faktisk en lang række tekniske problemer, som det bliver interessant at se Justitsministeriets løsning på. Men den politiske vilje til at gennemføre forslaget er både manifest og bred. Det fremgår af den enstemmige beretning, som Folketingets socialudvalg afgav i juni i år.

Men ellers er det som anført stramningerne, der præger lovprogrammet: "respektpakken", tiltag og initiativer mod radikaliserings og ekstremisme, ændringer af udlændingeloven mmm.

Som bekendt er regeringen en smal mindretalsregering. Men lige så kendt er det jo, at denne strammerkurs har bred opbakning langt ind i oppositionspartierne. Ikke dem alle, men bakket op af mange mandater.

Retspolitisk Forening giver imidlertid ikke op på forhånd. Vi vil i vores høringssvar, ved vores arrangementer og i pressen i de kommende måneder fremsætte vores relevante og velbegrundede kritik med konstruktive modforslag.

Helt i Jørgen Jepsens ånd.

Offentlighedsloven igen og igen

af Leif Herman, bestyrelsesmedlem i Retspolitisk Forening

Efter formentlig Danmarkshistoriens mest voldsomme kritik af et lovforslag trådte den nye offentlighedslov i kraft den 1. januar 2014. Partierne bag den politiske aftale fra oktober 2012, der sikrede den nye lov med væsentlige begrænsninger i aktindsigten (ministerbetjeningsreglen og folketingspolitikerreglen), var i løbet af foråret 2013 begyndt at blive usikre.

For regeringspartierne (S, RV og SF) vedkommende var den politiske troværdighed i bund, da de samme partier 1 ½ år før, da nøjagtig den samme lovtekst blev fremsat af en konservativ justitsminister, var lodret imod de nævnte bestemmelser. Men nu var de kommet til magten, og så var det øjensynligt en noget anden sag. Foråret 2013 var en pinefuld oplevelse for regeringspartierne. Regeringen, V og K blev derfor i april 2013 enige om at lade Ombudsmanden kigge på netop de to regler om ministerbetjening og mørklægning af dokumentudveksling mellem en minister og forligspartier i lovsager, når der var gået 3 år. Ombudsmandens vurdering skulle således foreligge i 2017.

Det anføres i aftalen, at:

"Der gennemføres en evaluering af ministerbetjeningsreglen og folketingspolitikerreglen (lovforslagets § 24 og § 27, nr. 2) i den nye offentlighedslov, når den har virket i en periode, med henblik på at få belyst, om praksis er i overensstemmelse med lovens hensyn til at beskytte den interne, politiske beslutningsproces, herunder om at de nævnte bestemmelser som forudsat skal anvendes og fortolkes restriktivt.

Aftaleparterne vil derfor via Folketingets Retsudvalg, når de pågældende bestemmelser har været i kraft i tre år, anmode Folketingets Ombudsmand om – på baggrund af de sager ombudsmanden har behandlet i den pågældende periode – at redegøre for, om praksis er i overensstemmelse med de nævnte regler i den nye offentlighedslov".

Ombudsmanden reagerede samme dag den 30. april ved at udsende en pressemeddelelse, hvori det bl.a. hed:

"(...) Efter aftalen skal ombudsmanden imidlertid alene redegøre for, om myndighedernes praksis er i overensstemmelse med visse bestemmelser i den nye lov (den såkaldte ministerbetjeningsregel og den såkaldte folketingspolitikerregel). Redegørelsen skal afgives på baggrund af de sager, som Ombudsmanden har behandlet i de første tre år efter den nye lovs ikrafttræden. (...)". Eller sagt på en anden måde: Ombudsmanden skulle alene undersøge, om bestemmelserne blev administreret i overensstemmelse med lovens ordlyd og formål. Og det er jo ombudsmandens opgave i enhver sag, jf. ombudsmandslovens § 21, der bestemmer:

"Ombudsmanden skal bedømme, om myndigheder eller personer, der er omfattet af ombudsmandens virksomhed, handler i strid med gældende ret eller på anden måde gør sig skyldige i fejl eller forsømmelser ved udøvelsen af deres opgaver....."

I sig selv var det opsigtsvækkende, at Ombudsmanden var nødt til at præcisere, hvordan han inden for ombudsmandslovens rammer skulle undersøge forvaltningen af de nye bestemmelser i offentlighedsloven.

(fortsættes s. 3)

(fortsat fra side 2)

En række politikere inden for forligspartiernes rækker var glade for tillægsaftalen samt bestemmelserne om en revision af loven i 2017 (solnedgangsklausul). Andre trak høfligt på smilebåndet. Det var ret forudsigeligt, hvad Ombudsmandens konklusion ville blive.

Siden da har undersøgelser i dagspressen vist, at ministerbetjeningsreglen administreres vidt forskelligt fra det ene ministerium til det andet. Se f.eks. dagbladet Informations artikel den 28.12. 2015 "*Ministerier bruger flittigt kontroversiel mørklægningsbestemmelse*".

Ombudsmandens undersøgelse af ministerbetjeningsreglen er offentliggjort den 6. oktober 2016 og konstaterer ikke uventet, at "*undersøgelsen viser, at ministerierne gennemgående anvender ministerbetjeningsreglen juridisk korrekt. Den viser også, at de husker at overveje meroffentlighed, som loven kræver*".

I betragtning af ordlyden af den undersøgte bestemmelse i offentlighedslovens § 24, er Ombudsmandens konklusion på dens anvendelse i praksis ganske logisk. Bestemmelsen har følgende ordlyd i stk. 1.:

" Retten til aktindsigt omfatter ikke interne dokumenter og oplysninger, der udveksles på et tidspunkt, hvor der er konkret grund til at antage, at en minister har eller vil få behov for embedsværkets rådgivning og bistand..... "

"Konkret grund til at antage" er hovedkriteriet, og det kan unægtelig betyde mangt og meget, hvad det da også har gjort i Justitsministeriet, der topper Informations liste over ministerier, der har givet flest afslag på aktindsigt under henvisning til netop denne bestemmelse.

Loven skal som anført til revision i indeværende folketingsår, og med de efterhånden tiltagende kritiske bemærkninger bl.a. fra K samt RV og SF er der næppe længere politisk flertal for at opretholde ministerbetjeningsreglen i dens nuværende affattelse.

Endnu mangler Ombudsmanden at udtale sig om den såkaldte folketingspolitikerregel (lovens § 27 nr. 2), men det er næppe tænkeligt, at han vil nå til et andet resultat, da lige netop denne bestemmelse af Ombudsmanden må og skal håndteres med stor forsigtighed, da han ikke på noget tidspunkt må komme bare i nærheden af en konflikt med Folketinget.

"Børnesager – hvor er retsstaten?"

af Merete Kampmann, bestyrelsesmedlem i Retspolitisk Forening

Med den overskrift har Retspolitisk Forening i samarbejde med RIFT (Foreningen for Retssikkerhed I Familiers Trivsel) og Foreningen for Social Retssikkerhed arrangeret en konference om retssikkerheden i anbringelsessager. Konferencen finder sted **tirsdag, den 10. januar 2017 i Landstingssalen på Christiansborg.**

Baggrunden for konferencen er Statsrevisorernes kritik (august 2016) rejst på baggrund af Rigrevisionsens "**Beretning om indsatsen over for anbragte børn**". I kritikken hedder det blandt andet: "*Statsrevisorerne kritiserer, at kommunernes sagsbehandling i mange anbringelsessager ikke overholder lovens krav om børnesamtaler, handleplaner og børnefaglige undersøgelser.*"

"I stedet for at basere lovgivningen på sagkundskaben sker loves tilblivelse oftere og oftere ud fra enkeltsager og populistiske hensyn"

af Erbil Kaya, advokat

Som forsvarsadvokat, der stort set dagligt er i retterne eller arresthuse for at besøge klienter, står jeg i frontlinjen i forhold til at tage temperaturen på retssikkerheden og forvaltningen af retsstaten. Spørgsmålet er, om disse størrelser – retssikkerheden og retsstaten – kun er af navn, eller om de også er af gavn?

Selvom vi utvivlsomt kan kalde os for en retsstat og er et godt eksempel til efterfølgelse for mange andre lande, er det alligevel på sin plads at råbe vagt i gevær. I ly af den såkaldte terrortrussel og "frygt-dagsorden" bliver lovgivningen ændret med så stor hastighed uden reel inddragelse af dem, der har forstand inden for området eller også inddrages de med så kort en tidsfrist for bemærkninger til lovforslag, at det sker på skrømt. Dette betyder, at lovgivningen bliver uklar og sommetider kun udtryk for signalpolitik uden reelt indhold.

I stedet for at basere lovgivningen på sagkundskaben sker loves tilblivelse oftere og oftere ud fra enkeltsager og populistiske hensyn. Ikke nok med det, sker det jævnligt, at politikerne i tide og utide kommenterer verserende sager på en måde, der er egnet til at påvirke domstolene i konkrete afgørelser.

Politikernes øgede utidige indblanding i domstolenes arbejde viser sig også derved, at Folketinget stadig oftere benytter sig af minimumsstraffe og derved dikterer, hvilket resultat domstolene skal nå frem til i en given sag uden omtanke for de særlige forhold, der altid gør sig gældende i en sag i formildende eller skærpende retning.

De konstante pludselige snuptagsløsninger og udhulingen af retssikkerheden har fået mig til at undersøge og overveje, hvor denne utilfredshed over tingenes tilstand kunne kanaliseres hen. Retspolitisk Forening viste sig hurtigt at være det rette sted.

"Som advokat oplever jeg derfor ofte situationer, hvor lovgivningen ikke virker

efter hensigten, eller simpelthen rammer skævt"

af Amalie Starch, advokat

Jeg har igennem de sidste 7-8 år været tilknyttet Retshjælpen Rusk, der holder til på Nørrebro i København. Vores oprindelige formål med Rusk var, at vi ønskede at stifte en retshjælp i København, der beskæftigede sig med straffesager og politiklagesager. Hurtigt blev vores område dog væsentligt bredere, og i dag, hvor vi får støtte fra Civilstyrelsens retshjælpspulje, rådgiver vi inden for rigtig mange forskellige retsområder. Poli- og strafferetten fylder dog stadig meget i retshjælpen, og er, sammen med udlændingeretlige spørgsmål, fortsat den type sager, vi oftest ser.

Hovedparten af de folk, der kommer til os, er personer, der på den ene eller den anden måde er kommet i klemme i systemet. I forbindelse med mit arbejde i Rusk – og i øvrigt også via mit arbejde som advokat – oplever jeg derfor ofte situationer, hvor lovgivningen ikke virker efter hensigten, eller simpelthen rammer skævt. Og det kunne jo være dejligt at undgå de situationer. Derfor har jeg meldt mig ind i Retspolitisk Forening – dels for at støtte de gode kræfter, der arbejder for at styrke retssikkerheden, og dels for selv at deltage i forsøgene på at sætte ind så tidligt i processen som muligt.

RETSHJÆLPEN
RUŠK

Retsspolitisk Forening

Retsspolitisk Forening blev stiftet i 1978 (som Dansk Retsspolitisk Forening) af jurister, jurastuderende og andre med interesse i den retsspolitiske debat. Foreningens formål er at sikre og udbygge borgernes retssikkerhed, demokratiske friheder og sociale rettigheder med særlig vægt på at bedre svagere stilledes retlige situation. Retsspolitisk Forening forholder sig aktivt, kritisk og konstruktivt til den retsspolitiske udvikling. Foreningen er politisk uafhængig.

Retsspolitisk Forening på Facebook

Retsspolitisk Forening er også på Facebook. Du kan finde os ved at søge på "Retsspolitisk Forening" i søgefeltet på Facebook. Her lægger vi diverse nyheder og debatindlæg.

<https://www.facebook.com/RetsspolitiskForening/?fref=ts>

Vil du vide mere – besøg vores hjemmeside www.retsspolitik.dk

